

سنجش نگرش دانش آموزان راهنمایی و دبیرستانی پیرامون عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه‌های مدارس در منطقه باوی از شهرستان اهواز

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۶/۰۶

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۷/۰۵

کد مقاله: ۱۶۸۵۳

مریم زنگنه^{۱*}، مسعود بیژنی^۲، بهمن خسروی پور^۳،
محمد خدامرادپور^۴

چکیده

هدف از انجام این پژوهش سنجش نگرش دانش آموزان دو مقطع راهنمایی و دبیرستان نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه در منطقه باوی از شهرستان اهواز بود. روش تحقیق این مطالعه پیمایشی، از لحاظ زمانی گذشته‌نگر و از جنبه‌ی عملیات آماری توصیفی، همبستگی است. حجم نمونه با استفاده از آمار کوکران ۱۷۵ نفر به دست آمد که برای افزایش اطمینان به ۱۹۰ نفر افزایش داده شد. روش نمونه‌گیری با توجه به ویژگی جامعه‌ی مورد مطالعه "خوشه‌ای" انتخاب شد. ابزار اندازه‌گیری و سنجش نگرش در این تحقیق "پرسشنامه" بود که روایی آن توسط برخی از صاحب‌نظران و اساتید مجرب تأیید گردید. پایایی پرسشنامه به وسیله یک مطالعه پیش‌آهنگ و محاسبه‌ی ضریب آلفای کرونباخ (بیش‌تر از ۰/۷ برای تمامی متغیرها) مورد تأیید قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS و از معیارهایی مانند میانگین، انحراف معیار، آزمون‌های مقایسه‌ای t و F و آزمون‌های همبستگی استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که میان دو متغیر "سن" و "میزان رضایت از فضا و تجهیزات کتابخانه" با "میزان استفاده از کتابخانه" رابطه‌ی مستقیم و معنی‌داری با سطح خطای یک درصد وجود دارد.

واژگان کلیدی: نگرش، کتابخانه‌های مدارس، دانش‌آموزان مقطع راهنمایی و دبیرستان، منطقه باوی، اهواز

۱- کارشناس ارشد مدیریت فناوری اطلاعات، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان، خوزستان، ایران (مسئول مکاتبات)
(zanganeh424@yahoo.com)

۲- استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

۳- استاد گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان، خوزستان، ایران

۴- کارشناس ارشد زراعت، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان، خوزستان، ایران

۱- مقدمه

دسترسی مؤثر به اطلاعات و منابع اطلاعاتی همیشه یکی از دغدغه‌های بشر بوده است. به همین دلیل، نهادهایی مانند کتابخانه‌ها از روزگاران باستان تشکیل شده‌اند تا منابع اطلاعاتی را گردآوری، سازماندهی، نگهداری و ارائه کنند و دسترسی به آن‌ها به بهترین شیوه امکان‌پذیر شود (علیپورحافظی و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۴). ایجاد علاقه به فعالیت‌های سالم و سودمند فرهنگی در کودکان و نهادینه کردن این بعد از سلامت فردی در آنان، از اهداف مسلمی است که تلاش برای تحقق آن در سرلوحه‌ی اهداف درازمدت جوامع پیشرفته امروز قرار دارد. حضور در کتابخانه از همان اوان کودکی، این امکان را فراهم می‌کند که جوانان و نسل آینده، مراجعه به کتابخانه را جزو عادات روزمره‌ی زندگی خود قرار داده، این فعالیت را مادام‌العمر در برنامه‌ی زندگی خود بگنجانند (حریری و پاگردکار، ۱۳۹۵: ۱۹۶).

کتاب‌خوانی فعالیتی تربیتی-اجتماعی است که نیاز به آموزش دارد، به گونه‌ای که نوعی یادگیری محسوب می‌شود. این آموزش باید از خانواده شروع شود، در مدرسه ادامه یابد و در کتابخانه تکمیل گردد تا به این ترتیب در درازمدت امر کتاب‌خوانی نهادینه شود (ابادزی، ۱۳۹۵: ۲۴۸). از آن جا که در عصر نوین، وظیفه آموزش و پرورش تنها به پایان رساندن برنامه سالانه درسی نیست و دیگر نمی‌توان کودک و نوجوان را به چند کتاب درسی محدود کرد و به این دلیل که ذهن جستجوگر دانش‌آموز، پاسخ به پرسش‌هایی بی‌شمار را می‌طلبد، نیاز دسترسی به کتابخانه‌های آموزشی غنی، بسیار اهمیت یافته است. تنها به یاری کتابخانه مدرسه می‌توان محدودیت‌های آموزشی را شکست (ریاحی‌نیا، ۱۳۹۲: ۶۳). در حال حاضر ایجاد کتابخانه‌های آموزشی یکی از روش‌هایی است که می‌تواند دسترسی سریع و آسان به منابع متناسب با کتاب‌های درسی را برای دانش‌آموزان و معلمان فراهم نماید (سیدقطبی، ۱۳۹۷: ۴). کتابخانه مدرسه باید با دارا بودن ویژگی‌هایی مانند هیجان‌انگیز، جذاب و متمایز بودن، از کلاس‌های درس و سیستم آموزشی متفاوت باشد. کتابخانه مدرسه قلب و مرکز ثقل مدرسه است و باید دسترسی و مراجعه‌ی درپی به این بخش با سهولت امکان‌پذیر باشد. یک نظام پویای آموزشی، دانش‌آموزان را برای مراجعه به کتابخانه و استفاده از منابع آن ترغیب می‌نماید و این امر باعث می‌شود تا دانش‌آموزان، به مراجعه‌کنندگان دائمی کتابخانه تبدیل شوند و در پرتو این مراجعه، لذت مطالعه و خواندن کتاب در آن‌ها نهادینه گردد (پاوار^۱ و همکاران، ۲۰۱۸: ۱).

در دایره‌المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی نیز منظور از کتابخانه‌های آموزشی، واحدهی خدماتی در مدارس ابتدایی و متوسطه است که به منظور حمایت از برنامه‌های آموزشی ایجاد می‌شود و باید بتواند از راه تأمین مواد، تسهیلات و خدمات، پاسخگوی نیازهای آموزشی، اطلاعاتی، تحقیقاتی، فردی و اوقات فراغت دانش‌آموزان و معلمان باشد (رضایی‌شریف و همکاران، ۱۳۹۰: ۶۱). کتابخانه‌های آموزشی به عنوان کانونی برای پرورش قوای ذهنی، برانگیختن حس کنجکاوی، تقویت آموزش و پرورش و توسعه دید علمی و اجتماعی دانش‌آموزان از جمله اساسی‌ترین عناصر سازنده‌ی یک مدرسه هستند. بیانیه ایفلا^۲ و یونسکو^۳ در باره کتابخانه‌های آموزشی (۲۰۰۰ میلادی) اهداف اصلی این کتابخانه‌ها را ایجاد عادت مطالعه در کودکان و نوجوانان و استمرار عادت استفاده از کتابخانه در سراسر زندگی، بهره‌گیری خلاق از اطلاعات، کمک به همه دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری و به‌کارگیری مهارت‌های ارزشیابی و استفاده از اطلاعات می‌داند و اشاعه این اندیشه که آزادی فکر و دستیابی به اطلاعات، برای پرورش شهروندانی مسئول و نیز مشارکت در مردم‌سالاری ضروری است (بیگدلی و جمشیدی، ۱۳۹۳: ص ۷ و ۸). هدف اصلی کتابخانه‌ی آموزشی، مشارکت در دستیابی به اهدافی است که آموزش و پرورش تعیین کرده است. به رغم تأثیر مهمی که کتابخانه‌های آموزشی می‌توانند در جریان آموزش و پرورش داشته باشند، هنوز فلسفه وجودی، نقش و وظایف آن‌ها در بدنه نظام آموزش و پرورش کشورمان به درستی تبیین نشده است و نظام آموزشی عنایت چندانی به عملکرد این گونه کتابخانه‌ها ندارد و اساساً^۱ به پدیده‌ای به نام کتابخانه نمی‌اندیشند.

اگر کتابخانه‌های مدارس به حال خود گذاشته شوند که خارج از زیرساخت کتابخانه بسط و توسعه پیدا کنند باعث اتلاف منابع و ضرر و زیان به ملت و مدارس خواهد بود. بنابراین می‌توان گفت عوامل زیرساختی مؤثری نظیر بودجه، فضا، نیروی انسانی متخصص و انتخاب منابع چاپی و الکترونیکی، قطعاً^۲ بهره‌گیری از تکنولوژی اطلاعات را فراهم خواهد ساخت که هر کدام از این عوامل بستر را برای مدیریت، حفاظت و بهره‌گیری موفقیت‌آمیز از اطلاعات را هموار می‌کند (آزده و سپهر، ۱۳۹۰: ۲). در ایران، کابداران، متخصصان و معلمان به این نکته رسیده‌اند که یکی از راه‌های نهادینه کردن فرهنگ کتاب‌خوانی و عادت به مطالعه در کودکان، توجه به کتابخانه‌های آموزشی است (بدیع‌زادگان، ۱۳۹۷: ۱۵). برای رسیدن به رشد و شکوفایی علمی، فرهنگی و

1- Pawar, et al.

2- International Federation of Library Association and Institutions

3- United Nation Educational, Scientific and Cultural Organization

اقتصادی هیچ راهی جز گسترش فرهنگ مطالعه و ایجاد عادت همگانی مستمر و هدفمند وجود ندارد. طبیعی است که برای نیل به این مقصود، کتابخانه‌های آموزشی و ایجاد عادت به مطالعه در کودکان و نوجوانان بیش از پیش باید مورد توجه قرار گیرد (خنیفر و همکاران، ۱۳۹۳: ۸۷). در شیوه‌ی معلم‌محور، مبنای آموزش، کتاب‌های درسی ارائه‌شده در کلاس درس و روند آموزش نیز یک‌سویه است، اما در شیوه‌ی پژوهش‌محور کنونی باید دانش‌آموز در طول فعالیت‌های یاددهی و یادگیری نقشی محوری و اساسی داشته و به صورت فعالانه در فرآیند آموزشی خود درگیر شود. برای تحقق این هدف، دانش‌آموز باید به منابع مختلف اطلاعاتی دسترسی داشته باشد. از جمله نهادهایی که می‌توانند در این راستا به کمک گرفته شوند، کتابخانه‌های آموزشی هستند (بیگدلی و ذوالفقاری‌اصل، ۱۳۹۶: ۷۲).

کتابخانه مدرسه مجموعه‌ای از منابع مختلف را در دسترس دانش‌آموزان قرار می‌دهد و فقط مکانی برای نگهداری کتاب‌ها نیست. کتابخانه مدرسه در راستای اهداف مدرسه عمل می‌کند و به طور مستقیم با نظام آموزش و پرورش ارتباط دارد و می‌تواند از برنامه‌های درسی و آموزشی حمایت نماید (ماهواسان^۱، ۲۰۱۷: ۴۴). همچنین رداد و مسعودی (۱۳۹۲: ۳۸۸) این گونه بیان می‌نمایند که به طور کلی، شناسایی وضعیت عادات مطالعه‌ی دانش‌آموزان و نیز آگاهی از عوامل مؤثر بر آن به برنامه‌ریزان فرهنگی کشور کمک می‌کند تا در جهت ترویج فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی و ارتقای وضعیت موجود گام‌های مؤثرتری بردارند. قاسمی و همکاران (۱۳۹۶: ۵۰) نتیجه گرفتند که آگاهی از وضعیت کتابخانه‌های آموزشی هر منطقه، اطلاعات لازم را جهت برنامه‌ریزی برای بهبود وضع موجود به مدیران و برنامه‌ریزان مناطق مختلف کشور می‌دهد. نیاز به شناخت و بررسی کتابخانه‌های آموزشی در ایران برخاسته از این حقیقت است که متأسفانه کتابخانه‌های آموزشی در کشور ما هنوز به معنای واقعی، جایگاه خود را به عنوان یکی از ضروریات لازم برای پیشرفت جامعه پیدا نکرده‌اند. اگر آموزش رسمی در چارچوب محدود و مشخص خود باقی بماند و از منابع و فناوری‌های نوین آموزشی که یکی از این ابزارها، کتابخانه‌های مجهز و متناسب با نیازهای آموزشی دانش‌آموزان است، بهره‌نجوید در عمل به یک آموزش ساکن و تکراری مبتلا شده و نیروی اندیشه و تحقیق را از دست خواهد داد. ضیایی و همکاران (۱۳۹۵: ۱۵۳) عقیده دارند که بدیهی است تنها با مطالعه وضع موجود کتابخانه‌های آموزشی و شناسایی نقاط ضعف و قوت آن‌ها می‌توان به ایفای نقش این کتابخانه‌ها در مدارس به عنوان جزیی از مدرسه و نظام آموزشی کمک کرد.

مسئله‌ی اساسی این پژوهش، بررسی عوامل مؤثر بر استفاده دانش‌آموزان مقاطع راهنمایی و دبیرستانی از کتابخانه‌های آموزشی از دیدگاه ایشان و عوامل مؤثر بر استفاده و ترغیب آنان به بهره‌گیری از این نوع کتابخانه‌ها در منطقه باوی می‌باشد. پر واضح است که کتاب‌ها و سایر مواد آموزشی موجود در این نوع کتابخانه‌ها باید با سرفصل کتاب‌های درسی مطابقت داشته باشند و کتابخانه‌های این مراکز باید تلاش کنند موازی با راهکارهای بهبودی مورد قبول دانش‌آموزان و اهداف آموزشی و پژوهشی، دست به مجموعه‌سازی کتابخانه‌های خود بزنند. این پژوهش با هدف بررسی جایگاه کتابخانه مدرسه از دیدگاه منطقه باوی شد. از آن جا که استفاده از کتابخانه تحت تأثیر عوامل مختلف می‌باشد، بنابراین شناخت این عوامل می‌تواند بر میزان مراجعه و استفاده از منابع کتابخانه کمک فراوانی نماید. همچنین شناخت مشکلات موجود در بهره‌گیری کامل از امکانات کتابخانه از دیدگاه دانش‌آموزان می‌تواند تصویری روشن به مسئولان آموزش و پرورش ارائه نماید تا بتوانند با شناخت و حل این مشکلات، در ارتقای فرهنگ مطالعه در دانش‌آموزان اقدام نمایند. در همین راستا تحقیق حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه طراحی و انجام شد. با توجه به مستقل بودن منطقه باوی از شهر اهواز، تعداد زیاد جمعیت دانش‌آموزان منطقه و عدم وجود مطالعه قبلی در این زمینه، بررسی وضعیت کتابخانه‌های مدارس این منطقه و عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه از دیدگاه دانش‌آموزان را ضروری می‌نماید.

۲- فرضیه‌ها

در ادامه فرضیه‌های مطالعه که برگرفته از مرور پیشینه تحقیق می‌باشد، قابل مشاهده است:

- ۱- بین دانش‌آموزان دختر و پسر در زمینه نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه تفاوت معنی‌داری وجود دارد.
- ۲- بین سن دانش‌آموزان در دو مقطع راهنمایی و دبیرستان به لحاظ نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۳- بین دانش‌آموزان با رشته‌های مختلف تحصیلی در زمینه نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

- ۴- بین نگرش نسبت به راهکارهای بهبود در عملکرد کتابخانه با نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۵- بین دانش‌آموزان با شغل‌های متفاوت والدین از نظر نگرش آن‌ها نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه تفاوت معنی‌داری وجود دارد.
- ۶- بین میزان مراجعه دانش‌آموزان به کتابخانه با نگرش آن‌ها نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۷- بین میزان تجهیزات و فضای موجود کتابخانه با نگرش دانش‌آموزان نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۳- روش پژوهش

روش پژوهش این مطالعه پیمایشی، از لحاظ زمانی گذشته‌نگر و از جنبه‌ی عملیات آماری توصیفی، همبستگی است. جامعه آماری پژوهش، دانش‌آموزان دو مقطع راهنمایی و دبیرستان منطقه باوی از شهرستان اهواز با حجم ۶۰۱۳ نفر بود. حجم نمونه با استفاده از آمار کوکران^۱ ۱۷۵ نفر به دست آمد که برای افزایش اطمینان، به ۱۹۰ نفر افزایش داده شد. روش نمونه‌گیری با توجه به ویژگی جامعه مورد مطالعه "خوشه‌ای" انتخاب شد. ابزار اندازه‌گیری و سنجش نگرش در این تحقیق پرسشنامه پژوهشگر ساخته بود که روایی آن توسط برخی از صاحب‌نظران و اساتید مجرب تأیید گردید. پایایی پرسشنامه به وسیله یک مطالعه پیش‌آهنگ و محاسبه‌ی ضریب آلفای کرونباخ^۲ (بیش‌تر از ۰/۷ برای تمامی متغیرها) مورد تأیید قرار گرفت که همگی حاکی از میزان پایایی قابل قبول برای وسیله‌ی اندازه‌گیری (پرسشنامه) این تحقیق است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS و از معیارهایی مانند میانگین، انحراف معیار، آزمون‌های مقایسه‌ای t و F و آزمون‌های همبستگی استفاده شد. پرسشنامه تلفیقی این پژوهش به صورت پرسش‌های بسته پاسخ برای دانش‌آموزان دو مقطع راهنمایی و دبیرستان طراحی گردید. متغیر وابسته این تحقیق، سنجش نگرش دانش‌آموزان نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه بود. همچنین، متغیرهای مستقل در این پژوهش سن افراد، نگرش نسبت به راهکارهای بهبود در عملکرد کتابخانه، میزان مراجعه به کتابخانه، میزان تجهیزات و فضای کتابخانه، جنسیت، شغل والدین و رشته‌های تحصیلی بودند.

۴- یافته‌های پژوهش

در این بخش یافته‌های پژوهش حاضر ارائه می‌شود. بدین منظور با تحلیل و تفسیر داده‌ها، فرضیه‌های پژوهش بررسی می‌شوند.

۴-۱- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخگویان

نتایج بررسی‌های توصیفی نشان داد که از مجموع ۱۹۰ نفر دانش‌آموز پاسخگو، ۹۱ نفر دختر و ۹۹ نفر پسر بودند. میانگین سنی پاسخگویان حدود ۱۵ سال (۱۴/۹ سال) به دست آمد. کم‌ترین سن ۱۱ سال و بیش‌ترین آن، ۱۸ سال گزارش گردید. ۴/۴۷ درصد (۹۰ نفر) دانش‌آموزان پاسخگو در مقطع راهنمایی و مابقی در مقطع دبیرستان مشغول به تحصیل بودند. میانگین تعداد اعضای خانوار دانش‌آموزان شش نفر بود. میانگین تعداد دفعات مراجعه دانش‌آموزان به کتابخانه مدرسه دو مرتبه در هفته بوده است. همچنین میانگین باز و فعال بودن کتابخانه در هر روز از جانب دانش‌آموزان، چهار ساعت گزارش شده است.

۴-۲- تبیین ارتباط میان متغیرهای مورد مطالعه

به منظور بررسی ارتباط میان متغیرهای سن، نگرش نسبت به راهکارهای بهبود در عملکرد کتابخانه، میزان مراجعه به کتابخانه، میزان تجهیزات و فضای کتابخانه، با متغیر نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه، جدول (۱) تشکیل و برای

5- Cochran

6- Cronbach's Alpha

پاسخگویی به پرسش‌ها از آزمون ضریب همبستگی پیرسون ۰/۰۱ استفاده شد که نتایج تحلیل گویای آن است که هر متغیر چقدر با نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه ارتباط دارد.

جدول (۱): نتایج حاصل از تحلیل همبستگی بین متغیرهای مورد مطالعه

نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه		متغیر تصادفی اول
معنی‌داری	ضریب	سن
۰/۰۰۳	**۰/۲۲	نگرش نسبت به راهکارهای بهبود در عملکرد کتابخانه
۰/۰۰۰	**۰/۶۵	میزان مراجعه به کتابخانه
۰/۰۴۰	*۰/۱۶	میزان تجهیزات و فضای کتابخانه
۰/۰۰۰	**۰/۷۳	

* میزان خطا در سطح ۰/۰۵ معنی‌داری

** میزان خطا در سطح ۰/۰۱ معنی‌داری

همان گونه که در جدول (۱) مشاهده می‌شود، بین دو متغیر سن و عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه رابطه‌ی مثبت معنی‌داری در سطح خطای ۰/۰۱ وجود دارد. این به آن معنی است که با افزایش سن دانش‌آموزان، استفاده ایشان از کتابخانه‌های مدارس بیش‌تر شده است. هر چند مقدار ضریب همبستگی کم و در حد ۰/۲۲ است. همچنین جدول فوق نشان می‌دهد که بین دو متغیر نگرش نسبت به راهکارهای بهبود در عملکرد با نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه رابطه‌ی مثبت معنی‌داری در سطح خطای ۰/۰۱ وجود دارد. این آزمون که بیانگر وجود همبستگی زیاد میان این دو متغیر است، بیانگر آن است که هر چه نگرش بهتری نسبت به ایجاد بهبودی در عملکرد موجود باشد، می‌توان گرایش مساعدتری نسبت به استفاده از کتابخانه در نزد دانش‌آموزان شاهد بود. مطابق با جدول (۱)، بین دو متغیر میزان مراجعه به کتابخانه و نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه، با استفاده از آزمون پیرسون بررسی گردید. رابطه‌ی مثبت معنی‌داری در سطح ۰/۰۵ خطا وجود دارد. این بیانگر آن است که دانش‌آموزانی که گرایش مساعدتری برای استفاده از کتابخانه‌ی مدرسه داشتند، مراجعه‌ی بیش‌تری نیز به کتابخانه‌ی مدرسه داشتند. براساس جدول (۱)، بین دو متغیر میزان فضا و تجهیزات کتابخانه و نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه رابطه‌ی مثبت معنی‌داری در سطح خطای ۰/۰۱ وجود دارد. این بدان معنی است که کتابخانه‌های دارای فضا و امکانات بیش‌تر، گرایش بهتری را جهت استفاده بیش‌تر در دانش‌آموزان فراهم می‌آورند.

۳-۴- تبیین تفاوت‌های میان متغیرهای مورد مطالعه

برای آن که رابطه‌ی متغیرهای جنسیت، شغل والدین و رشته‌ی تحصیلی با متغیر وابسته نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه معلوم شود، از طریق آزمون t مستقل مورد مقایسه و تحلیل قرار گرفتند که نتیجه‌ی آن در جدول (۲) آمده است.

یافته‌های پژوهش طبق جدول (۲) نشان دهنده‌ی آن است که بین دو متغیر رشته تحصیلی و عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه با استفاده از آزمون F تفاوت معنی‌داری در سطح خطای ۰/۰۱ وجود دارد.

همچنین براساس داده‌های جدول (۲)، بین دو متغیر مورد بررسی شغل والدین و عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه با استفاده از آزمون t تفاوت معنی‌داری وجود نداشت. بنابراین، می‌توان قضاوت نمود که شغل والدین و نوع آن، در نگرش دانش‌آموزان نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه تأثیری نداشت.

مطابق با جدول (۲)، دو متغیر جنسیت و عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه با استفاده از آزمون t مورد بررسی قرار گرفتند و تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد. بنابراین نمی‌توان قضاوت نمود که بین دو گروه دانش‌آموزان دختر و پسر از نظر گرایش به استفاده از کتابخانه تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول (۲): نتایج آزمون‌های مقایسه میانگین

متغیر گروه‌بندی	سطح	میانگین	انحراف معیار	متغیر وابسته یا مقایسه	آزمون آماری	"آماره"	P (میزان معنی‌داری)
جنسیت	دختر	۱۳۸/۳۰	۳۶/۷۴	نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه	آزمون t مستقل	۰/۲۸	۱/۰۷
	پسر	۱۳۱/۸۱	۳۳/۵۴				
رشته تحصیلی	ریاضی	۴۷/۷۷	۱۱/۶۳	نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه	آزمون F (ANOVA)	۳/۰۸	۰/۰۳*
	علوم تجربی	۴۴/۱۴	۱۴/۷				
	علوم انسانی	۴۹/۸	۱۴/۹				
	کارودانش	۵۰/۷	۱۱/۲۶				
شغل والدین	سایر موارد و خانه‌دار	۷۶	۳۵/۲	نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه	آزمون t مستقل	۰/۱۰۳	-۱/۶
	کارمند	۱۳۴/۵۲	۵۶/۶				

* میزان خطا در سطح ۰/۰۵ معنی‌داری

** میزان خطا در سطح ۰/۰۱ معنی‌داری

با استفاده از مقایسات زوجی بین چهار گروه رشته‌های ریاضی، علوم تجربی، علوم انسانی و کارودانش در بین دبیرستان‌های مورد بررسی که نتایج آن در جدول (۳) ملاحظه می‌شود، مشخص گردید که این تفاوت در رشته‌های علوم تجربی با سه رشته‌ی دیگر است و سه رشته‌ی کارودانش، ریاضی و علوم انسانی از نظر گرایش نسبت به استفاده از کتابخانه‌های مدارس تفاوت معنی‌داری نداشتند.

جدول (۳): نتایج مقایسات زوجی (آزمون دانکن)

سطح معنی‌داری	F	رشته‌ی تحصیلی				نگرش
		کار دانش (۴۴)	انسانی (۴۳)	علوم تجربی (۵۰)	ریاضی (۵۰)	
۰/۰۳*	۳/۰۸	۵۰/۷ ^{ca}	۴۹/۸ ^{ea}	۴۴/۱۴ ^{bd}	۴۷/۷۷ ^a	

۵- بحث و نتیجه‌گیری

کتابخانه مدرسه وظیفه‌ی مهمی در راستای اجرای اهداف آموزش و پرورش برعهده دارد. در واقع کتابخانه آموزشی‌گامی می‌تواند نقش حلقه رابط بین آموزگار و دانش‌آموز را ایفاء نماید. ارزیابی وضعیت کتابخانه آموزشی‌گام به مشخص نمودن کیفیت ارائه خدمات توسط این بخش کمک می‌کند. هدف از انجام این پژوهش سنجش نگرش دانش‌آموزان دو مقطع راهنمایی و دبیرستان نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه در منطقه باوی از شهرستان اهواز بود.

نتایج به‌دست‌آمده در خصوص رابطه بین متغیر سن و عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه نشان داد که، ارتباط مثبت معنی‌داری بین این دو وجود دارد. با افزایش سن دانش‌آموزان، میزان استفاده از کتابخانه آموزشی‌گام نیز افزایش یافت. یافته‌های فخرطیسی (۱۳۹۶) نشان‌دهنده‌ی آن بود که میزان اشتیاق به بازگشت به کتابخانه تحت تأثیر عامل «استفاده از سالن مطالعه کتابخانه» از نظر نوجوانان نسبت به کودکان، عامل مهم‌تری بود و به عقیده‌ی وی این تفاوت نگرش از حیث برنامه‌ریزی برای تصمیم‌گیرندگان، مدیران و کتابداران قابل توجه و تعمق است. همچنین بیگدلی و ذوالفقاری‌اصل (۱۳۹۶) بیان داشتند که بین دانش‌آموزان پایه‌ی اول و سوم دبیرستان، اختلاف معنی‌داری درباره‌ی ضرورت وجود کتابخانه‌ی آموزشی‌گامی وجود دارد و پایه‌ی سوم‌ها، آن را ضروری‌تر می‌دانند. این محققین احتمال دادند که دانش‌آموزان پایه‌ی سوم دبیرستان به دلیل نزدیکی به آزمون کنکور و نیاز به مطالعه‌ی بیشتر برای موفقیت در کنکور، وجود کتابخانه‌های آموزشی‌گامی را برای استفاده از منابع و همچنین محیط آن را برای مطالعه، نسبت به دانش‌آموزان پایه‌ی اول ضروری‌تر می‌دانند.

نتایج به دست آمده بیانگر آن است که هر چه نگرش بهتری نسبت به ایجاد بهبودی در عملکرد کتابخانه آموزشگاه موجود باشد، می‌توان گرایش مساعدتری نسبت به استفاده از کتابخانه را در نزد دانش‌آموزان شاهد بود. به عبارت دیگر بهبود در روند تجهیز و افزایش امکانات کتابخانه، موجب ترغیب دانش‌آموزان در مراجعه آن‌ها به کتابخانه و استفاده از منابع آن، خواهد شد. در غیر این صورت مشاهده سکون و راکد بودن فضای این مکان، باعث دلسردی دانش‌آموزان و قطع امید برای استفاده از کتابخانه و یافتن منابع مورد نیاز در کتابخانه خواهد شد. محمدعلی‌پور و همکاران (۱۳۸۹) در تحقیقی نتیجه گرفتند که علت عدم مراجعه به کتابخانه نبود کتاب‌های مناسب، نبود وقت کافی، محدود بودن ساعت کار کتابخانه و نامناسب بودن فضای کتابخانه می‌باشد. با توجه به این مطلب که وجود کتابخانه‌های پویا، مجهز و مطلوب موجب گرایش به مطالعه بیش‌تر خواهد شد، این محققین پیشنهاد نمودند که مسئولان کتابخانه‌ها باید امکانات افزایش منابع و روزآمدسازی مجموعه کتابخانه‌ها را در نظر بگیرند تا مجموعه منابع اطلاعاتی موجود در کتابخانه‌ها مطابق با نیازهای روز جامعه و همسان با دانش مدرن جهانی گردد. تقویت خدمات عمومی کتابخانه، توسعه و بهبود چرخه خدمات امانت بین کتابخانه‌ای، توسعه خدمات و منابع الکترونیک و بازنگری در مقررات کتابخانه و ارائه مکتوب آن به اعضای کتابخانه از راهکارهای افزایش رضایتمندی مراجعه‌کنندگان به کتابخانه ذکر شد. نتایج تحقیق لو^۱ و همکاران (۲۰۱۷: ۱)، نشان‌دهنده وجود یک رابطه قوی بین میزان مطالعه آزاد و پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان است و کتابخانه مدرسه نقش مهمی را در ترغیب آن‌ها به مطالعه ایفاء می‌کند. همچنین بیان گردید که تعداد و تنوع اندک کتاب‌های کتابخانه مدرسه باعث می‌شود تا دانش‌آموزان برای مراجعه و امانت گرفتن کتاب از آن، تمایلی نداشته باشند. طراحی و سازماندهی مناسب فضای کتابخانه، باعث افزایش رغبت دانش‌آموزان برای مراجعه به این مکان و افزایش میزان مطالعه را موجب می‌شود.

یافته‌های پژوهش در خصوص ارتباط بین دو متغیر میزان مراجعه به کتابخانه و نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه، حاکی از آن است که با افزایش گرایش دانش‌آموزان برای استفاده از کتابخانه مدارس، مراجعه آن‌ها نیز به کتابخانه بیش‌تر شد. شاید علت افزایش تمایل این دسته از دانش‌آموزان برای مراجعه بیش‌تر به کتابخانه، یافتن موارد مطلوب نظر آن‌ها و دسترسی به منابع اطلاعاتی، اعم از درسی و غیردرسی بود. در پژوهشی این گونه نتیجه گرفته شد که معلمان نقش به‌سزا و مؤثری در هدایت و تشویق دانش‌آموز به استفاده از کتاب‌ها و سایر مواد کتابخانه آموزشگاهی دارند و یافته‌ها نیز نشانگر این تأثیر در افزایش مراجعه دانش‌آموزان به کتابخانه است. همچنین برتری پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزانی که همواره در کنار کتاب‌های درسی از کتاب‌ها و سایر منابع غیردرسی موجود در کتابخانه‌های آموزشگاهی استفاده می‌کنند، نسبت به دانش‌آموزانی که تنها از منابع موجود در دسترس خود استفاده کردند یا امکان بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌های آموزشگاهی را نداشتند، مشاهده گردید (سیدقطبی، ۱۳۹۰). در همین زمینه مهرداد و رهایی (۱۳۸۴) نیز در مقاله‌ای تأکید نمودند علی‌رغم ادعان به لزوم وجود کتابخانه در مدارس، میزان مراجعه دانش‌آموزان به کتابخانه و استفاده از منابع آن‌ها، بسیار کم است. کلارک^۲ (۲۰۱۰)، به نقل از بیگدلی و جمشیدی، (۱۳۹۳) نیز براین باور است که همبستگی مثبت و قوی بین میزان مطالعه و میزان استفاده از کتابخانه وجود دارد و کسانی که بیش‌تر از کتابخانه استفاده می‌کنند، بیش‌تر از خواندن لذت می‌برند.

نتایج نشان داد که بین دو متغیر میزان فضا و تجهیزات کتابخانه و نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه رابطه‌ی معنی‌داری مشاهده گردید و یافته‌های تحقیق نشان داد که هر چه امکانات، فضا، تجهیزات و مجموعه منابع کتابخانه در سطح بهتر و مطلوب‌تری قرار داشته باشد، میزان گرایش دانش‌آموزان به استفاده از کتابخانه افزایش می‌یابد. آزده و سپهر (۱۳۹۰) در پژوهشی با بررسی زیرساخت‌های ارائه‌ی خدمات اطلاعاتی در کتابخانه‌های آموزشگاهی (دبیرستانی) شهر همدان، نتیجه گرفتند که زیرساخت‌های خدمات اطلاعاتی در کتابخانه‌های آموزشگاهی مورد مطالعه از نظر فضا، بودجه، تجهیزات، نیروی انسانی، مجموعه‌سازی، ارائه‌ی خدمات و خطمشی مطلوب نمی‌باشند. همچنین اظهار داشتند که عوامل زیرساختی قضا^۳ بهره‌گیری از تکنولوژی اطلاعات را فراهم خواهد ساخت. اولویت بخشیدن به تخصیص فضا و مکان کافی و مناسب همراه با تجهیزات ضروری برای کتابخانه‌های دبیرستانی با توجه به امکانات موجود در آموزشگاه‌ها ارائه شد. بیگدلی و جمشیدی (۱۳۹۳) و همچنین میرحسینی و پریخ (۱۳۸۷) بیان نمودند که در جامعه‌ی مورد تحقیق آن‌ها، فضای مناسب و کافی برای مخزن مواد کتابخانه‌ای و مطالعه‌ی دانش‌آموزان وجود نداشت و یکی از عواملی که باعث گردیده تا کتابخانه‌های آموزشگاهی از نظر تجهیزات ضعیف باشند، کمبود فضا است. یافته‌های هاریسانتی و آنوگرا^۴ (۲۰۱۸: ۲۱۰)، بیانگر آن است که دانش‌آموزان دبیرستانی در استفاده از کتابخانه‌های مدارس دارای ویژگی متفاوتی هستند. آن‌ها به نسبت، اغلب در ساعات پربازدید و شلوغ کاری، به کتابخانه مدرسه

7- Loh, et al

8- Clarck

9- Harisanti & Anugrah

مراجعه می‌کنند. بعضی از آن‌ها تکالیف درسی خود را نیز در کتابخانه انجام می‌دهند و بعضی دیگر از کتابخانه برای انجام سایر امور استفاده می‌کنند. این پژوهشگران همچنین نتیجه گرفتند که کمبودهای موجود در کتابخانه مدرسه از جمله دلایلی است که موجب شده تا دانش‌آموزان رغبتی برای مراجعه به کتابخانه و استفاده از امکانات آن را نداشته باشند. اگر تجهیزات کافی و فضای مناسب فراهم باشد، مطمئناً دانش‌آموزان دبیرستانی برای استفاده از کتابخانه تشویق خواهند شد. هر روشی و اقدامی که موجب تجهیز و توسعه کتابخانه‌ی مدرسه شود، نتیجه‌ی آن بر افزایش موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت دارد. نبود تجهیزات مورد نیاز در کتابخانه باعث می‌شود تا دانش‌آموزان برای یافتن منابع مورد نیاز خود و حل موضوعات درسی مطرح شده توسط آموزگاران، دچار مشکل شوند. نبودن کتابخانه در مدرسه انگیزه دانش‌آموزان را برای مطالعه غیردرسی کاهش می‌دهد، که در نهایت بر عملکرد دانش‌آموزان اثر منفی می‌گذارد و نتایج ضعیف را به دنبال دارد (ماهواسان، ۲۰۱۷: ۱۹۰).

تحلیل یافته‌ها نشان دهنده آن است که بین دو متغیر جنسیت و عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه تفاوت معنی‌داری وجود ندارد، به عبارت دیگر بین دو گروه دانش‌آموزان دختر و پسر از نظر گرایش نسبت به استفاده از کتابخانه تفاوت معنی‌داری مشاهده نگردید. بر خلاف این بخش از یافته‌های پژوهش حاضر، در بعضی از پژوهش‌ها نتایج نشان‌دهنده وجود اختلاف جنسیتی از نظر رویکرد مطالعه بود. رداد (۱۳۹۲) با انجام یک بررسی، نتیجه گرفت که جایگاه «کتابخانه مدرسه» در دسترسی دانش‌آموزان هر دو گروه پسر و دختر، به منابع مورد نیاز در پایین‌ترین سطح نسبت به سایر منابع مانند کتابفروشی، دوستان، کتابخانه عمومی و اینترنت، قرار داشت. همچنین بین عادات مطالعه‌ی آزاد دانش‌آموزان دختر و پسر تفاوت معنی‌داری مشاهده شد و میانگین عادات مطالعه مانند مؤلفه‌های میزان لذت بردن از مطالعه، میزان خریدن کتاب غیردرسی، میزان مطالعه و غیره در گروه دختران بیش‌تر از پسران بود. در تحقیقی دیگر بین نگرش دختران و پسران از نظر عوامل مؤثر بر میزان اشتیاق به مراجعه مجدد به کتابخانه تفاوت چشمگیر و معنی‌داری مشاهده شد. دختران نسبت به پسران، عامل محیط و امکانات رفاهی را برای مراجعه مجدد به کتابخانه مؤثرتر می‌دانند (فخارطیسی، ۱۳۹۶). یافته‌ی یک تحقیق نشان‌دهنده میزان مطالعه بیش‌تر دختران نسبت به پسران بود (نظری و عصاره، ۱۳۸۹). اکبری‌بورنگ و نصرالهی (۱۳۹۵) بیان نمودند که از نظر فرهنگ مطالعه، دانش‌آموزان پسر در مقایسه با دانش‌آموزان دختر، در سطح معنی‌داری بالاتر قرار داشتند.

یافته‌های این پژوهش همچنین نشان داد که تفاوت بین دو متغیر رشته تحصیلی و عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه تفاوت معنی‌داری در سطح خطای ۰/۰۱ وجود دارد. این بیانگر آن است که نوع رشته تحصیلی بر نگرش نسبت به عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه تأثیر معنی‌داری داشت و رشته علوم تجربی نسبت به سایر رشته‌ها، در برابر عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه واکنش نشان داده و این عوامل، بر میزان استفاده دانش‌آموزان رشته تجربی از کتابخانه مدرسه، تأثیرگذارتر است.

تحلیل یافته‌های پژوهش نمایانگر این است که بین دو متغیر مورد بررسی شغل والدین و عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. در پژوهش نظری و عصاره (۱۳۸۹) نقش خانواده در زمینه ایجاد گرایش در فرزندان به مطالعه آزاد، بالاترین میانگین را نسبت به سایر عوامل داشت و نقش خانواده در ترغیب دانش‌آموزان به مطالعه آزاد بسیار مؤثر است و خانواده عامل بسیار مؤثری در ایجاد عادت به مطالعه است. جامعه مورد مطالعه‌ی محمدعلی‌پور و همکاران (۱۳۸۹) مشتمل بر نخبگان دانش‌آموز ایران با در نظر گرفتن بعضی از شاخص‌ها (مانند سطح تحصیلات و شغل والدین، وضعیت رفاهی خانواده)، عوامل تشویق والدین و خانواده به عنوان اولویت اول، عادت به مطالعه والدین به عنوان اولویت دوم، از دلایل تشویق به خواندن ذکر نمودند و علت علاقه آنان به مطالعه «تشویق والدین و خانواده» عنوان گردید.

مشاهده‌ی تعداد کتب موجود و فضای کتابخانه در مدارس مورد بررسی، نشان‌دهنده تعداد بسیار اندک این کتب و فضای کوچک کتابخانه‌های یادشده بود. این در حالی است که از نظر کیفیت نیز، وضعیت مناسبی وجود نداشت. نبود کتابدار مجرب برای ارائه خدمات به دانش‌آموزان نیز از دیگر نواقص موجود در کتابخانه‌های جامعه‌ی مورد بررسی بود. علیرغم آن که در بررسی پیشینه تحقیق بر نقش مثبت خانواده از جنبه‌های مختلف اعم از شغل والدین، میزان تحصیلات والدین، سطح رفاه خانواده و علاقه‌ی والدین به مطالعه بر گرایش و ایجاد عادت به مطالعه در دانش‌آموزان صحه گذاشته شده بود، ولی عدم تأثیر شغل والدین در ترغیب دانش‌آموزان برای استفاده از کتابخانه مورشه در جامعه‌ی مورد تحقیق، علاوه بر آن که به نوبه خود مانع بازدارنده و محدودکننده دیگری در این جهت بود، نشان دهنده این مطلب است که وضعیت شغلی والدین و به تبع آن میزان رفاه خانوادگی افراد جامعه پژوهش در سطح پایینی بود. به طور کلی و بر اساس مشاهدات موجود، نتیجه گرفته می‌شود کتابخانه‌های مدارس در منطقه باوی و میزان استفاده از این کتابخانه‌ها در شرایط مطلوبی بسر نمی‌برد و با استانداردهای رسمی کتابخانه‌های آموزشگاهی فاصله بسیاری دارد و با ادامه شرایط فعلی، انتظار برآورده شدن نیازهای دانش‌آموزان از این کتابخانه‌ها امکان‌پذیر نمی‌باشد.

در مجموع و با توجه به مطالب ذکر شده، پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

منابع

- ۱- آگاه کردن خانواده‌ها نسبت به اهمیت مطالعه برای ترغیب دانش‌آموزان خود به مطالعه درسی و غیردرسی
- ۲- قانون‌مند کردن فعالیت‌های کتابخانه‌ای در مدارس به عنوان یک بخش مستقل و فعال در واحد آموزشی
- ۳- برگزاری دوره‌های آشنایی و استفاده از کتابخانه برای مدیران، معلمان و دانش‌آموزان
- ۴- نظرسنجی از دانش‌آموزان برای تهیه مواد کتابخانه‌ای
- ۵- آگاهی‌بخشی و توجیه مدیران (مدرسه و مراتب بالاتر) برای بهبود امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مورد نیاز کتابخانه
- ۶- استفاده از راهکارهای تشویقی مانند اهدای هدیه به دانش‌آموزان برای تشویق و ترویج فرهنگ مطالعه و برگزاری مسابقات کتابخوانی و مانند آن
- ۷- با اجرای طرح ملی نیازسنجی تأسیس و تجهیز کتابخانه‌های مدرسه‌ای، در بخش‌های شهری و روستایی نسبت به فراهم آوردن شرایط جهت ایجاد و تجهیز کتابخانه مدارس اقدام نمود.
- ۸- وجود یک کتابدار متخصص در هر کتابخانه آموزشی می‌تواند گره‌گشای بسیاری از نیازهای مطالعاتی دانش‌آموزان شود. پیشنهاد می‌شود با بکارگیری کتابدار ضمن تشویق دانش‌آموزان به مطالعه، نسبت به ارائه‌ی مطلوب خدمات کتابخانه‌ای در مدرسه اقدام نمود.

- ابادری، زهرا، یارمحمدی، مسعود و امیدخدا، مریم، (۱۳۹۵). تأثیر فعالیت‌های فرهنگی کتابخانه‌های عمومی در علاقه‌مندسازی دانش‌آموزان به مطالعه (مطالعه‌ی موردی: دانش‌آموزان مدرسه‌ی راهنمایی گوهرشاد تهران). تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، دوره ۲۲، شماره ۲، ۲۴۷-۲۶۰.
- اکبری‌بورنگ، محمد و نصرالهی، سیدنوراله، (۱۳۹۵). بررسی فرهنگ مطالعه در دانش‌آموزان شهر بیرجند. فصلنامه علمی ترویجی مطالعات فرهنگی- اجتماعی خراسان، سال ۱۱، شماره ۱، ۴۹-۶۲.
- آژده، فریبا و سپهر، فرشته، (۱۳۹۳). بررسی زیرساخت‌های ارائه‌ی خدمات اطلاعاتی در کتابخانه‌های آموزشی (دبیرستانی) شهر همدان. فصلنامه دانش‌شناسی، سال چهارم، شماره ۱۴، ۱-۱۳.
- بیگدلی، زاهد و جمشیدی، نظام، (۱۳۹۳). ارزیابی کتابخانه‌های آموزشی مقطع متوسطه استان کرمانشاه برپایه استانداردهای ایفلا برای کتابخانه‌های آموزشی. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۲۵(۱)، ۶-۲۲.
- بیگدلی، زاهد و ذوالفقاری‌اصل، لیلا، (۱۳۹۶). بررسی و مقایسه‌ی دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر اهواز درباره‌ی ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشی و کتابدار متخصص. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، دوره ۲۲، شماره ۴، ۷۱-۸۷.
- حریری، نجلا و پاگردکار، یاسمن، (۱۳۹۵). تأثیر قصه‌گویی در کتابخانه‌های عمومی بر افزایش خلاقیت کودکان پیش‌دبستانی: یک پژوهش تجربی. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، دوره ۲۲، شماره ۲، ۱۹۵-۲۱۲.
- ختیفر، حسین، طاهری، فاطمه و سیار، ابوالقاسم، (۱۳۹۳). بررسی راهکارهای اجرایی ارتقاء فرهنگ مطالعه در بین دانش‌آموزان استان قم با تأکید بر کتابخوانی. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۲۵(۲): ۸۶-۱۰۵.
- رداد، ایرج و مسعودی، میترا، (۱۳۹۲). بررسی وضعیت عادات مطالعه‌ی آزاد دانش‌آموزان دوره متوسطه‌ی شهر مشهد و عوامل مؤثر بر آن. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، دوره ۱۹، شماره ۲، ۳۸۷-۴۰۷.
- رضایی‌شریف، علی، گنجی، مسعود و حاجلو، نادر، (۱۳۹۰). نقش کتابخانه‌های آموزشی در پیوند با مدرسه و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان. نشریه تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، سال چهل و پنجم، شماره ۵۶، ۵۹-۷۵.
- ریاحی‌نیا، نصرت، کیان، مرجان و علی‌عسکری، مجید، (۱۳۹۲). بررسی دیدگاه دبیران و مدیران دبیرستان‌های دخترانه دولتی منطقه پنج شهر تهران درباره‌ی کتابخانه‌های آموزشی و اثر آن‌ها بر برنامه‌های درسی. دو فصلنامه علمی پژوهشی دانشگاه شاهد، سال بیستم، دوره جدید، شماره ۲، ۶۱-۷۴.
- سیدقطبی، سیدمهدی، (۱۳۹۰). نقش و جایگاه کتاب‌های درسی و غیردرسی و کتابخانه‌های آموزشی در نظام آموزشی ایران و جهان: مروری بر متون. شمس، دوره ۳، شماره ۱۰ و ۱۱، ۱-۱۸.
- ضیایی، ثریا، سلامی، مریم و متقی‌دادگر، امیر، (۱۳۹۵). بررسی وضعیت موجود کتابخانه‌های آموزشی شهر قم: مقطع متوسطه اول. فصلنامه علوم و فنون مدیریت اطلاعات، سال دوم، شماره سوم، پایانی چهارم، ۱۴۹-۱۷۳.

- علیپورحافظی، مهدی، یزدی‌پور، مریم و رسولی، بهروز، (۱۳۹۷). روند پژوهش‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتال: گذشته، حال و آینده. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، دوره ۲۹، شماره ۱، ۳۳-۴۹.
- فخارطیسی، ملیحه، (۱۳۹۶). عوامل مؤثر بر میزان اشتیاق به بازگشت کودکان و نوجوانان به کتابخانه از دید مراجعان کودک و نوجوان کتابخانه‌های عمومی شهر مشهد. پژوهش‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، سال ۷، شماره ۲، ۶۱-۷۶.
- قاسمی، مجید، نامداری، وحیده و صالحی، کیوان، (۱۳۹۶). ارزیابی وضعیت کتابخانه‌های مدارس ابتدایی منطقه پنج تهران و میزان مطابقت آن با استانداردهای ایفلا. فصل‌نامه دانش‌شناسی، سال دهم، شماره ۳۶، ۴۹-۶۲.
- محمدعلی‌پور، نرگس، نوشین‌فرد، فاطمه و باب‌الجوانجی، فهیمه، (۱۳۸۹). بررسی گرایش‌های مطالعاتی و استفاده از کتابخانه در بین نخبگان دانش‌آموزی ایران (از ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۵). پژوهش‌نامه تربیتی، سال هفتم، شماره ۲۴، ۸۷-۱۱۰.
- مهرداد، جعفر و رهایی، سیما، (۱۳۸۴). بررسی نگرش دانش‌آموزان دختر و پسر سال‌های سوم و پیش‌دانشگاهی دبیرستان‌های ناحیه‌ی یک شیراز درباره‌ی کتابخانه‌ی مدرسه. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، شماره ۳۲، ۱-۱۱.
- میرحسینی، ناهید و پریخ، مهری، (۱۳۸۷). ارزشیابی تحصیلی، نظام نوین آموزش ابتدایی در ایران و جایگاه کتابخانه‌های مدارس در آن: گزارشی از یک پژوهش. کتابداری و اطلاع‌رسانی، پیاپی ۴۴، شماره چهارم، جلد یازدهم، ۱۵۵-۱۸۸.
- نظری، اشرف و عصاره، فریده، (۱۳۸۹). دیدگاه‌های دانش‌آموزان دبیرستانی شهرستان شهرکرد در مورد عوامل ترغیب‌کننده و بازدارنده مطالعه آزاد. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، شماره ۸۷، ۵۶-۷۳.
- Harisanti, D. & Anugrah, E.P. (2018). Characteristics of Senior High School Students in the Utilization of School Library in Indonesia. *International Journal of Engineering & Technology*, 7 (3.7), 206-210.
- Loh, C.E., Ellis, M. Alcantra Paculdar, A. & Wan, Z.H. (2017). Building a successful reading culture through the school library: A case study of a Singapore secondary school. Available at: <http://journals.sagepub.com/home/ifl> DOI: 10.1177/0340035217732069
- Mahwasane, N.P. (2017). The Conceptual Roles of the School Library. *J Soc Sci*, 50(1-3): 44-50.
- Mahwasane, N.P. (2017). The Influence of School Library Resources on Students' Learning: A Concept Paper. *Int Edu Sci*, 17(1-3): 190-196.
- Pawar, M.M. Kanthe, R. & Mohite, R. (2018). A study on reading environment of high school libraries. *International Journal of Library Science and Research (IJLSR)*, Vol. 8, Issue 1, 1-4.

Attitude measurement of guidance and high school students about effective factors in using school libraries at Bavy region in Ahvaz, Iran

M. Zanganeh¹, M. Bijani², B. Khosravipour³, M. Khodamoradpour⁴

1- Master of Science in Information Technology Management, Agricultural Sciences and Natural Resources University of Khuzestan, Khuzestan, Iran

2- Assistant Professors, Department of Agricultural Extension and Education, College of Agriculture, Tarbiat Modares University (TMU), Tehran, Iran.

3- Professor of Agricultural Extension and Education, Agricultural Sciences and Natural Resources University of Khuzestan, Khuzestan, Iran

4- Master of Science in Agronomy, Agricultural Sciences and Natural Resources University of Khuzestan, Khuzestan, Iran

Abstract

The purpose of this investigation was "attitude measurement of guidance and high school students about effective factors in using school libraries at Bavy region in Ahvaz". This study had done in 2008. The research method, survey, ex-post facto research and aspect of descriptive statistical operation is correlation. The size sample was put to the test using Cochran's formula from which 175 people came out. For the purpose of surety 190 persons were added. Sampling racemose method was selected with respect to characteristics of the society which was put to study. In this study, attitude measuring instrument was a questionnaire that its validity by some experienced authorities and instructors. The reliability of the questionnaire was confirmed by a thorough evaluation and Cronbach's alpha coefficient (more than 0.7 for all variables). For data analyzing the SPSS software version 15 and some criteria like Mean, Standard deviation, T and F comparative tests and correlation tests were used. The findings demonstrated that there was significant and direct connection among two variables "age" and "the degree of satisfaction with atmosphere and library equipment" with "the degree of using library".

Keywords: Attitude, School Libraries, Guidance and High School Students, Bavy Region, Ahvaz

